

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 678/2014-55

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2015 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Slovenskej republiky – Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Námestie slobody 6, Bratislava, zastúpenej Ing. Jánom Počiatkom, ministrom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, právne zastúpenej spoločnosťou AKMG, s. r. o., Advokátska kancelária, Dolná 6A, Banská Bystrica, pre namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob/52/2013-683 z 19. júna 2013 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Slovenskej republiky – Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob/52/2013-683 z 19. júna 2013 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob/52/2013-683 z 19. júna 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Slovenskej republiky – Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v sume 348,31 € (slovom tristoštyridsaťosem eur a tridsaťjeden centov) na účet spoločnosti AKMG, s. r. o., Advokátska kancelária, Dolná 6A, Banská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 678/2014-32 z 25. novembra 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Slovenskej republiky – Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Námestie slobody 6, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), v časti pre namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Cob/52/2013-683 z 19. júna 2013.

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplynulo, že v konaní vedenom Okresným súdom Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C/186/2003 sa sťažovateľka v právnom postavení žalobkyne domáhala proti obchodnej spoločnosti ARTTEP, a. s., Hlavná 1062/30, Stupava (ďalej aj „ARTTEP, a. s.“ alebo „žalovaný v 1. rade“), [REDACTED], správcovi konkurznej podstaty úpadcu ARTTEP, a. s., Hlavná 1062/30, Stupava, a proti ďalším štyrom žalovaným (spolu aj „žalovaní“) *„určenia neplatnosti záložných zmlúv, na základe ktorých bol vykonaný vklad záložného práva do katastra nehnuteľností v kat. úz. [REDACTED] a záložných zmlúv registrovaných Štátnym notárstvom v Topoľčanoch [REDACTED], na základe ktorých bol vykonaný vklad do katastra nehnuteľností v kat. úz. [REDACTED]“*. Nehnuteľnosti, v súvislosti s ktorými ARTTEP, a. s., uzatvorila s viacerými peňažnými ústavmi (bankami) záložné zmluvy na zabezpečenie nimi poskytnutých úverov, mala táto spoločnosť nadobudnúť na základe Hospodárskej zmluvy R-1/90 z 23. novembra 1990.

Sťažovateľka poukázala na to, že rozsudkom okresného súdu č. k. 6 C/247/93-87 z 20. decembra 1994 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 20 Co/436/95 z 3. októbra 1996 (ktoré nadobudli právoplatnosť 29. novembra 1996) bolo určené, že *„prevod vlastníctva majetku štátneho podniku Kovopodnik, Komunálne služby a Stavokombinát v Topoľčanoch určeného podľa príloh k hospodárskym zmluvám č. R-1/90 zo dňa 23. 11. 1990 na akciovú spoločnosť Arttep, Stupava, je neplatný“*.

Totožnú otázku neplatnosti záložných zmlúv uzavretých medzi ARTTEP, a. s., resp. jeho odštepným závodom ARTTEP-STAV, Krušovská 2090/61, Topoľčany, a ďalším peňažným ústavom už v minulosti vyriešil Krajský súd v Bratislave,

keď rozsudkom sp. zn. 47 Cb/423/95 z 15. januára 1997 (ktorý nadobudol právoplatnosť 25. februára 1997) určil, že tieto sú neplatné.

V danom prípade však okresný súd rozsudkom č. k. 4 C/186/2003-607 zo 14. decembra 2012 návrh sťažovateľky na určenie neplatnosti citovaných záložných zmlúv zamietol, pričom vychádzajúc z ustanovení § 151b ods. 1 a 2 a § 151d ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného do 31. decembra 2002 uviedol, že „... má za to, že napadnuté záložné zmluvy boli platne uzavreté a neodporujú zákonu, keďže záložné právo sa týkalo nehnuteľnosti, ktorých vlastníkom v čase uzavretia záložných zmlúv bol stále odporca v I/r. a záložní veritelia s ním dobromyseľne uzavreli záložné zmluvy a na základe týchto záložných zmlúv bol povolený vklad do katastra nehnuteľností a teda záložné právo platne vzniklo, i keď neskoršími súdnymi rozhodnutiami bolo určené, že odporca v I/r. neplatným spôsobom nadobudol majetok bývalých štátnych podnikov (Kovopodnik, Komunálne služby a Stavokombinát v Topolčanoch). Súd však musel vychádzať z toho, že aj keď podľa týchto rozhodnutí v čase uzatvárania záložných zmlúv odporca v I/r. nemal byť vlastníkom sporných nehnuteľností, tak záložné právo vzniklo vkladom do katastra nehnuteľností a záložní veritelia konali dobromyseľne, pretože v čase uzatvárania záložných zmlúv bol stále ako vlastníkom založených nehnuteľností vedený odporca v I/r. Okrem toho bolo možné návrh zamietnuť voči odporcom v 3/, 4/ a 5/ rade aj pre nedostatok pasívnej legitímácie na ich strane, nakoľko vyššie uvedenými zmluvami o postúpení pohľadávok došlo k prevodu práv spojených so záložnými zmluvami na iné spoločnosti, avšak na uvedenú skutočnosť navrhovateľ nereagoval a nenavrhol zámenu účastníkov, a pokiaľ ide o nehnuteľnosti zapísané na LV [REDAKOVANÉ], tak pri uplatňovaní neplatností záložných zmlúv navrhovateľovi v tomto prípade chýba aktívna legitímácia, pretože ako vlastníkom týchto nehnuteľností je stále odporca v I/r. Z uvedených dôvodov mal súd za to, že v čase uzavretia sporných záložných zmlúv bol odporca v I/r. vedený ako vlastníkom nehnuteľností, ktoré boli predmetom záložných zmlúv a keďže došlo na základe týchto zmlúv ku vkladu do katastra nehnuteľností a záložní veritelia týmto spôsobom prijali predmet zálohu dobromyseľne, tak záložné zmluvy boli uzavreté v súlade s vtedy platným právom a navrhovateľ nepreukázal nedobromyseľnosť záložných veriteľov.“

Po podaní odvolania sťažovateľkou krajský súd rozsudkom č. k. 15 Cob/52/2013-683 z 19. júna 2013 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, keďže „*nezistil dôvod, aby sa odchyľil od argumentov a právneho záveru súdu prvého stupňa*“. Podľa jeho názoru „*Podstatné pre prejednávajúcu vec je konštatovanie, že v dobe uzatvárania záložných zmlúv, na základe ktorých došlo k zriadeniu záložného práva, bol ako vlastník zakladaných nehnuteľností v evidencii nehnuteľností vedený žalovaný v 1. rade. Záložní veritelia teda vychádzali z údajov evidencie nehnuteľností, v ktorých bol žalovaný v 1. rade ako záložca jednoznačným vlastníkom predmetu záložného práva. Za takejto situácie nebolo povinnosťou záložných veriteľov ako subjektov konajúcich v dobrej viere, posudzovať prípadnú platnosť, resp. neplatnosť nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu; ktoré právo prináleží súdom. Žalobca ako nositeľ dôkazného bremena na preukázanie svojich tvrdení (§ 120 a nasl. OSP) v konaní nepreukázal, že záložní veritelia neboli pri uzatváraní záložných zmlúv dobromyseľní.*“.

Dovolanie sťažovateľky Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 4 Obdo/61/2013 z 28. augusta 2014 odmietol z dôvodu, že „*nie je podľa § 238 O. s. p. prípustné a vady uvedené v § 237 O. s. p. zistené neboli*“.

Sťažovateľka v sťažnosti namietala, že priznaním súdnej ochrany záložnému právu žalovaných, ktoré vzniklo na základe absolútne neplatného úkonu, resp. ktoré svoj vznik odvodzuje od právneho úkonu neplatného od počiatku, došlo zo strany krajského súdu (ale aj okresného súdu) okrem porušenia zásady „nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám“ podrobne rozvinutej vo viacerých rozhodnutiach či už ústavného súdu (sp. zn. I. ÚS 50/2010), najvyššieho súdu (sp. zn. 6 Cdo 71/2011) alebo aj Ústavného súdu Českej republiky (sp. zn. I. ÚS 3314/2011), aj k neoprávnenému obmedzeniu jej vlastníckeho práva zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy. Odvolávajúci sa na obsah práva na spravodlivý súdny proces, súčasťou ktorého je povinnosť súdov svoje rozhodnutia náležite a presvedčivo odôvodniť v zmysle § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku,

preto tvrdí, že v jej prípade zjavne došlo k porušeniu jej práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr 1110/14 z 26. septembra 2014 vyjadrila predsedníčka krajského súdu, v ktorom okrem iného uviedla:

„Po oboznámení sa s obsahom rozhodnutia súdu prvého stupňa ako aj odvolacieho súdu uvádzam, že rozhodnutie odvolacieho súdu, resp. odôvodnenie tohto rozhodnutia, nepovažujem za arbitrárne tak, ako to namieta sťažovateľ. Odvolací súd okrem skonštatovania správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia zdôraznil ťažiskové argumenty, ktoré ho viedli k potvrdeniu napadnutého rozhodnutia. Pri odôvodnení odvolací súd aplikoval ustanovenie § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, pričom zdôraznil správnosť napadnutého rozhodnutia dôvodmi uvedenými v odseku 3 a 4 str. 5 rozsudku. Takýto postup považujem za súladný s procesným predpisom ako aj Ústavou Slovenskej republiky.

Z uvedených dôvodov považujeme predmetnú sťažnosť za neopodstatnenú. Ako účastník konania netrváme na ústnom pojednávaní a nemáme ani žiadne návrhy na ďalšie dokazovanie.“

Na uvedené vyjadrenie reagoval právny zástupca sťažovateľky listom z 11. februára 2015, v ktorom jej predchádzajúcu argumentáciou doplnil o konštatovanie, že *„došlo k porušeniu práv namietaných sťažnosťou aj v súvislosti s uprednostnením zásady dobrej viery pred ochranou vlastníckeho práva“*. Podľa jeho názoru *„je absurdné, aby sa prihliadalo na dobrú vieru záložného veriteľa, ak právne úkony trpia takými vadami, ktoré spôsobujú absolútnu neplatnosť týchto právnych úkonov, a zároveň, ak by aj tieto právne úkony neboli vyhodnotené za absolútne neplatné, tak potom, aby záložca, ktorý v čase uzatvorenia záložných zmlúv vedel o návrhu prokurátora (na základe ktorého bolo rozhodnuté, že právne úkony, ktorými nadobudol predmet záložného práva sú neplatné) mohol založiť predmet záložného práva, ktorého nebol skutočným vlastníkom a v tom čase mohol a mal mať pochybnosť o svojom vlastníckom práve k zálohu, ale pre dobromyseľnosť záložného veriteľa by boli tieto právne úkony vyhodnotené ako platné bez prihliadania*

na vedomosť záložcu o spornosti jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v relevantnom čase“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky zaručených čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 15 Cob/52/2013-683 z 19. júna 2013, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 4 C/186/2003-607 zo 14. decembra 2012 o zamietnutí návrhu sťažovateľky na určenie neplatnosti záložných zmlúv (pozri I. časť odôvodnenia tohto nálezu, pozn.).

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Z citovanej judikatúry vyplýva, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov, a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Okrem toho však arbitrárnosť rozhodnutia všeobecného súdu môže vyplývať aj z ústavne nekonformného výkladu ustanovení právnych predpisov aplikovaných na prerokovaný skutkový prípad. Právomoc ústavného súdu konštatovať porušenie základného práva účastníka konania na súdnu ochranu je založená v prípade, ak dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu je v rozpore s požiadavkou ústavne konformného výkladu právnych predpisov.

Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonomnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom medzi nimi niet zásadných odlišností.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené zákonom pre poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však prirodzene nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (*mutatis mutandis*

II. ÚS 4/94), ak každé rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Jedným z princípov predstavujúcich súčasť práva na riadny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť [§ 132 a § 157 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), m. m. I. ÚS 243/07], pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 OSP) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej (m. m. III. ÚS 36/2010).

Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07 a III. ÚS 332/09).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie ustanovení príslušných právnych predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06, III. ÚS 127/2010) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom

právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už konštatoval (III. ÚS 341/07, III. ÚS 212/2011), že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu.

Ústavnosť konaní pred orgánom verejnej moci predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu predmetného konania. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (*mutatis mutandis* II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ktorej nebezpečenstvo spočíva v potenciálnom uplatnení ničím (objektívne) nepodloženej úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú v podmienkach právneho štátu okrem iného garantované zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu pre rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavíť jednak vo využití všetkých dostupných, a pritom legálnych zdrojov zisťovania skutkového základu pre rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje (musí obsahovať) aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich uplatnenia v súlade s procesnými predpismi.

Uvedené východiská bol povinný pri rozhodovaní o podanom odvolaní dodržiavať aj krajský súd, preto úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd uviedol:

„... Po vyhodnotení odvolacích dôvodov (ktorými je viazaný - § 212 ods. 1 OSP), vo vzťahu k celému obsahu spisového materiálu, odvolací súd s prihliadnutím na ustanovenie § 219 ods. 2 OSP konštatuje, že nezistil dôvod, aby sa odchýlil od argumentov a právneho záveru súdu prvého stupňa. Preto sa s týmto rozhodnutím stotožňuje, poukazuje na odôvodnenie rozsudku a nebude nadbytočne opakovať dôvody už obsiahnuté v prvostupňovom rozhodnutí.

Pre zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia, odvolací súd opätovne cituje ustanovenia § 151b ods. 1, 2 OZ a § 151d ods. 1 OZ (účinného v relevantnom čase), podľa ktorých, záložné právo vzniká na základe písomnej zmluvy, schválenej dedičskej dohody alebo zákona. Ak ide o nehnuteľnosť, záložné právo vzniká vkladom do katastra nehnuteľností. Ak niekto dá to zálohu cudziu vec bez súhlasu vlastníka alebo osoby, ktorá má k veci iné vecné právo nezlučiteľné so záložným právom, vznikne záložné právo, len ak sa vec odovzdá záložnému veriteľovi a ten ju prijme dobromyseľne, že záložca je oprávnený vec založiť. V prípade pochybností platí, že záložný veriteľ konal dobromyseľne.

Podstatné pre prejednávanú vec je konštatovanie, že v dobe uzatvárania záložných zmlúv, na základe ktorých došlo k zriadeniu záložného práva., bol ako vlastníak zakladaných nehnuteľností v evidencii nehnuteľností vedený žalovaný v 1. rade. Záložní veritelia teda vychádzali z údajov evidencie nehnuteľností, v ktorých bol žalovaný v 1. rade ako záložca jednoznačným vlastníkom predmetu záložného práva. Za takejto situácie nebolo povinnosťou záložných veriteľov ako subjektov konajúcich v dobrej viere, posudzovať prípadnú platnosť, resp. neplatnosť nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu; ktoré právo prináleží súdom. Žalobca ako nositeľ dôkazného bremena na preukázanie svojich tvrdení (§ 120 a nasl. OSP) v konaní nepreukázal, že záložní veritelia neboli pri uzatváraní záložných zmlúv dobromyseľní (s poukazom na právny stav ku dnu 31. 12. 2002).

Z uvádzaných podstatných dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.“

Preskúmaním napadnutého rozsudku ústavný súd zistil, že krajský súd sa dôsledne neriadil uvedenými ústavnými a zákonnými požiadavkami kladenými na obsah odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúcimi z § 157 ods. 2 OSP, pretože v podstate žiadnym spôsobom nereagoval na právne relevantnú argumentáciu sťažovateľky vychádzajúcu zo skorších právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov vydaných v konaní o určenie neplatnosti prevodu majetku štátu na iné osoby a v konaní o určenie neplatnosti právnych úkonov – ďalších záložných zmlúv (pozri I. časť odôvodnenia tohto nálezu, pozn.).

Okrem toho, odôvodnenie napadnutého rozsudku, v ktorom krajský súd zdôraznil, že právo „... *posudzovať prípadnú platnosť, resp. neplatnosť nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu... prináleží súdom*“, pričom bez ďalšieho potvrdil ako vecne správny právny záver okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľky na určenie neplatnosti záložných zmlúv z dôvodu, že tieto „... *boli platne uzavreté a neodporujú zákonu, ... na základe týchto záložných zmlúv bol povolený vklad do katastra nehnuteľností a teda záložné právo platne vzniklo, i keď neskoršími súdnymi rozhodnutiami bolo určené, že odporca v 1/r. neplatným spôsobom nadobudol majetok bývalých štátnych podnikov (Kovopodnik, Komunálne služby a Stavokombinát v Topolčanoch)*“, nezodpovedá ani ustanoveniu § 159 ods. 2 OSP, podľa ktorého výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány, a ako také je z ústavného hľadiska nepreskúmateľné, nezohľadňujúce princíp zachovávanía ústavnosti a princíp právnej istoty ako imanentných súčastí princípu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd už v náleze č. k. II. ÚS 349/09-36 z 20. januára 2010 zdôraznil, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 OSP, ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 OSP konajúci všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu. Pokiaľ pri riešení prejudiciálnej otázky zaujme

odlišné stanovisko, je takýto jeho postup, resp. z neho vyplývajúci záver arbitrárny pre jednoznačný rozpor so zákonom.

Tento názor ústavného súdu reflektuje aj rozhodovacia prax všeobecných súdov pri riešení otázky ich viazanosti posúdením hmotnoprávneho vzťahu účastníkov konania v inom súdnom konaní.

Najvyšší súd napríklad v uznesení sp. zn. 1 Cdo 133/2009 z 29. apríla 2010 uviedol, že „... ak z existencie právoplatného rozhodnutia vyplýva otázka, ktorá je pre správne rozhodnutie v terajšej veci podstatnou (rozhodujúcou), treba sa ňou zaoberať... Pokiaľ ide o iný (nie ten istý) nárok (predmet konania), zásadne platí, že ak v skončenom konaní účastníkov došlo právoplatným súdnym rozsudkom k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého sa aj tento (nový) nárok (neidentický s predmetom skončeného konania) odvodzuje, súd v tomto ďalšom (novom) občianskom súdnom konaní pri zodpovedaní predbežnej otázky (ktorá právoplatným súdnym výrokom sa už vyriešila ako vec sama) je týmto vyriešením viazaný.“

Aj v ďalšom uznesení sp. zn. 1 Cdo 44/2010 z 31. januára 2012 najvyšší súd vyslovil, že ak v občianskoprávnom konaní už bola právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením.

Napokon, v rozsudku sp. zn. 1 Cdo 96/1995 z 1. júla 1998 najvyšší súd vyslovil, že absolútna neplatnosť právneho úkonu (negotium nullum) nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (ex lege) a hľadí sa naň, akoby nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením (rehabilitáciou) a nemôže konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nepôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že napadnutý rozsudok krajského súdu nie je založený na ústavne súladnej racionálnej právnej argumentácii a ako taký ho treba považovať za arbitrárny, porušujúci základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čo sa sekundárne premietlo aj do porušenia jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Vzhľadom na to, že ústavný súd posúdil napadnutý rozsudok krajského súdu ako porušujúci označené práva sťažovateľky, bolo namieste toto rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy (a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde) zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, ako to vyplýva z druhého bodu výroku nálezu. V ďalšom konaní je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), preto jeho úlohou bude opätovne rozhodnúť o podanom odvolaní sťažovateľky so zreteľom na právne účinky skôr právoplatne skončených konaní.

III.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľky v podaní z 11. februára 2015 vyčíslil trovy konania celkovou sumou 370,55 €.

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 348,31 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za jeden úkon právnej služby (príprava a prevzatie veci) vykonaný v roku 2014 v sume 134 € plus režijný paušál v sume 8,04 € a jeden úkon právnej služby (doplnenie sťažnosti) vykonaný v roku 2015 v sume 139,83 €

plus režijný paušál v sume 8,39 € spolu s 20 % DPH, ktoré zaviazal uhradiť krajský súd (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2015